

FUTHARK

Futhark

Verenigingsblad van de Scandinavische Vereniging

NORSKOV
SPANNEND POLITIEDRAMA IN EEN DEENSE HAVENSTAD

Lumière 12

MODUS
NAAR HET BOEK 'WEES NIET BANG' VAN ANNE HOLT

SEIZOEN 1 Lumière 12

Bericht van het bestuur

Geachte leden van de Scandinavische Vereniging Groningen.

Voor u ligt weer een Futhark. Het heeft even geduurd; de vorige dateert van december 2014.

Het afgelopen jaar heeft het bestuur op driekwart kracht gefunctioneerd. Onze huidige voorzitter Janke Klok heeft namelijk gemerkt dat het in de praktijk lastig is om een actieve bijdrage aan het bestuur te leveren vanuit Berlijn.

Ondanks de technieken waarover we in de huidige tijd kunnen beschikken zoals mail, whatsapp, twitter enzovoorts, is het vergaderen in elkaars aanwezigheid toch vaak het meest praktisch.

Janke heeft ons dan ook laten weten wel op de achtergrond aanwezig te zijn voor vragen of om als klankbord te functioneren, maar heeft aangegeven haar voorzitterschap neer te willen leggen. Dat betekende voor ons als resterende bestuursleden (Frank Houwaard, Tom Schilder en ondergetekende) dat we met minder mensen de klus moesten klaren en ook dat we elkaar aankeken over zaken als wie doet wat en wie hakt de knopen door?

We zijn als bestuur op dit moment druk bezig om versterking te regelen. We hebben een paar mensen gepolst voor een bestuursfunctie, maar dit heeft tot nu toe nog niet geresulteerd in een nieuw bestuurslid. Wellicht is er nu onder de lezers iemand die zich aangesproken voelt?

Op de eerstvolgende ledenvergadering hopen we toch wel nieuwe kandidaten voor een bestuursfunctie te kunnen presenteren en ook zullen we dan een nieuwe voorzitter moeten kiezen. Hierbij roepen we u alvast op om allemaal de ledenvergadering (die op 11 mei zal plaatsvinden) te bezoeken.

Een ander punt is de inhoud en de bezoekersaantallen van onze bijeenkomsten.

Zoals gezegd is het voor ons het afgelopen jaar soms lastig geweest een gevarieerd programma voor u samen te stellen en daarbij komt dat sommige activiteiten niet aan de behoefte lijken te voldoen.

In het verleden is vanuit de leden de wens geuit om ook andersoortige activiteiten dan lezingen te organiseren. Enkele voorbeelden hiervan zijn het spelen van Kubb in het Noorderplantsoen, een Hanzewandeling en een museumbezoek. Maar helaas hebben we ook wel activiteiten moeten afgelasten in verband met een laag aantal deelnemers. Een stadswandeling onder leiding van kunsthistoricus Jaap Ekhart trok naast het bestuur slechts 2 leden en van het aanbod om voor gereduceerd tarief de lezing van Karl Ove Knausgård te bezoeken in der Aa-kerk jongstleden januari hebben ook maar weinig leden gebruik gemaakt. Het bestuur gaat daarom ook evalueren of dit soort activiteiten in de toekomst nog wel levensvatbaar zijn.

Meer over dit alles zult u ook op de komende ledenvergadering horen.

Overigens hebben we de indruk dat onze mededelingen op de sociale media, zoals op onze Facebookpagina en via ons twitteraccount (Scandvergron) steeds meer gevonden worden, zowel door onze leden alsook door niet-leden. Een positieve ontwikkeling!

Nu naar de inhoud van deze Futhark, wat is hierin te vinden?

U vindt een terugblik over (een aantal) bijeenkomsten van 2015 en een vooruitblik naar de komende bijeenkomsten. Ook zult u weer de rubriek "Mijn Scandinavië-gevoel" aantreffen, een verslag van de avond Met Karl Ove Knausgård, een enkele boekbespreking en twee dvd-besprekingen.

We wensen u veel leesplezier en hopen u binnenkort bij een van onze activiteiten te treffen.

Met vriendelijke groeten, namens het bestuur, Christa Nagel

Lezingen en bijeenkomsten in 2015

Scandinavische koningshuizen op vrijdag 16 januari 2015

Deze lezing over de Scandinavische koningshuizen werd verzorgd door Martijn Janssen. Martijn studeerde Scandinavistiek aan de Rijksuniversiteit Groningen en is al een aantal jaren werkzaam als redacteur en verslaggever voor het tijdschrift *Royalty*. Op deze vrijdagavond heeft Martijn een beeld geschetst van de koningshuizen in Europa. Scandinavië vormt door geografie, taal en geschiedenis een sterke eenheid. Deze nauwe verbondenheid tussen Denemarken, Noorwegen en Zweden zien we terug in de eeuwenoude familiebanden tussen de drie koninklijke families. De oorsprong van deze familiebanden ligt bij de Deense koning Christian IX. Hij had zeven kinderen waarvan een aantal trouwde met Europese kroonprinsen of -prinsessen. Bijvoorbeeld oudste zoon Frederik VIII trouwde met de Zweedse prinses Lovisa, de dochter van de koning van Zweden en Noorwegen. Dochter Alexandra trouwde met de Britse Edward, prins of Wales, de latere Edward VII; zoon Vilhelm trouwde met een Griekse kroonprinses (uit dit huwelijk werd de overgrootvader van de voormalige Griekse koning Constantijn geboren). Dochter Dagmar trouwde met de Russische Alexander Aleksandrovitsj, de latere tsaar Alexander III. En zo is een aantal koningshuizen in Europa door familiebanden sterk met elkaar verweven. En is bijvoorbeeld koning Gustav VI Adolf de opa van Margrethe (de koningin van Denemarken) en Annemarie (getrouwd met koning Constantijn van Griekenland).

Martijn heeft aan de hand van foto's en verhalen een beeld geschetst van deze koninklijke Scandinavische familiebanden. Ook met Nederland zijn er banden: koningin Margrethe is de peettante van koning Willem Alexander. Er is sprake van een goede band tussen beide koningshuizen.

De lezing vond plaats op een vrijdag, een ongebruikelijke dag voor lezingen. Daarom zijn we uitgeweken naar een zaal in de Universiteitsbibliotheek en hebben we in klein gezelschap na de lezing nog nagepraat in het nabij gelegen café de Wolthoorn om het weekend in te luiden.

Uitvoering koor KWAJR met liederen uit de Botnische Golf op 8 februari 2015 in de Lutherse kerk

Het koor Kwajr bracht liederen ten gehore die afkomstig waren van componisten die wonen en werken in het gebied rond de Botnische Golf. Bijvoorbeeld liederen van de Estse componist Arvo Pärt, maar ook een bekend koorstuk als "Vem kan segla".

De Scandinavische Vereniging heeft een korting voor leden van haar vereniging geboden. Hiervan heeft één lid gebruik gemaakt.

Filmavond met de Noorse film 'Elling' op maandag 9 maart 2015

Deze film is uitgekozen door Hans van Seventer

Elling is een warme film over twee mannen die in een psychiatrische inrichting komen, behandeld worden en later samen in een begeleid woonproject komen en op eigen benen moeten leren staan.

Elling is een intellectuele man, maar heeft altijd bij zijn moeder gewoond. Zij deed alles voor hem en beschermde hem voor de boze buitenwereld. Wanneer zijn moeder komt te overlijden, stort Ellings wereld

in. De verplegers hebben de grootste moeite hem mee te nemen. In het psychiatrisch ziekenhuis krijgt hij als kamergenoot, de simpele gorilla Kjell Barne.

Kjell Barne is een typisch product van de Noorse samenleving. Zijn ouders zijn uit elkaar en bekommeren zich niet om hem. Hij heeft zichzelf zowat opgevoed. De twee zijn totale tegenpolen, maar langzamerhand groeit er vertrouwen.

Na het bekijken van de film hebben we onder leiding van Hans over de film gediscussieerd en nagepraat.

Kierkegaard en/in het dagelijkse leven door Andries Visser op woensdag 13 mei 2015

Uit de brieven van Kierkegaard is veel bekend geworden over zijn dagelijks leven. Hij wandelde veel, en tijdens de wandelingen in zijn geliefde Kopenhagen ontmoette hij bekende en onbekende mensen. Over zijn waarnemingen, ontmoetingen en alledaagse belevenissen, heeft Kierkegaard geschreven in brieven. Deze stuurde hij onder andere aan zijn neven en nichten. Andries Visser heeft ons aan de hand van deze brieven een beeld geschetst van het dagelijks leven van deze beroemde Deense filosoof.

Algemene ledenvergadering op woensdag 13 mei 2015

Na afloop van deze lezing over Kierkegaard hebben we de algemene ledenvergadering gehouden in het café Mr. Mofongo. We hebben met deze opzet geprobeerd meer leden voor de ALV te trekken. In deze opzet zijn we geslaagd. Qua locatie was het niet ideaal; op het moment van vergaderen was het druk in het café waardoor niet alles optimaal tot zijn recht kwam. Voor komend jaar gaan we proberen wel de combinatie met een lezing vast te houden, maar dan op een andere locatie.

Activiteit - Stadswandeling op 5 juli 2015 onder leiding van Jaap Ekhart

Op 5 juli hebben we met een select gezelschap een mooie wandeling door het centrum van Groningen gemaakt. Jaap Ekhart heeft ons de historische plekken in de Groningse geschiedenis laten zien en hierbij inspirerend verteld. We zijn gestart bij Joris en de Draak (achter de Martinatoren) en zijn onder andere via de Martinatoren, de universiteit, een aantal hofjes, het stadhuis bij de Prinsentuin geëindigd alwaar we na afloop gezellig aan de thee met gebak zijn geweest. Door de kleine opkomst was er ruimschoots gelegenheid tot het stellen van vragen.

Camilla Collett door Janke Klok op 1 oktober 2015

Onze voorzitter Janke Klok heeft ons meegenomen op de reizen die Camilla Collett ondernam in Europa. Camilla Collett (1813—1895) was een Noorse schrijfster die als journalist en correspondent (nog zeer ongebruikelijk in die tijd) reizen heeft gemaakt naar diverse Europese steden. Ze heeft de lezers van kranten en geïllustreerde tijdschriften kennis laten maken met steden als Berlijn, Parijs en Rome en hen laten lezen hoe het dagelijks leven in die steden eruit zag.

Expeditie naar Spitsbergen door Louwrens Hacquebord op woensdag 18 november 2015

Tijdens deze druk bezochte avond heeft emeritus hoogleraar Arctische studies Louwrens Hacquebord ons meegenomen naar Spitsbergen en Edgeøya, een eiland ten oosten van Spitsbergen. Afgelopen zomer hebben Nederlandse onderzoekers (en een aantal prominente Nederlanders) deelgenomen aan een expeditie naar Edgeøya. Dit hoog-arctische eiland is vanaf 1968 tot 1988 het onderzoeksgebied geweest van Nederlandse onderzoekers. Er was zelfs lange tijd een Nederlands onderzoeksstation. Vanuit dat station is veel wetenschappelijk onderzoek gedaan. Zo zijn er planten, vogels, zoogdieren, paddenstoelen en eencelligen geïnterpreteerd en is er een ecologische landschapskaart gemaakt. Twintig jaar onderzoek heeft dus veel gegevens opgeleverd die door de expeditie van afgelopen zomer goed gebruikt kunnen worden om de invloed van klimaatsveranderingen vast te stellen. Daarnaast was de expeditie bedoeld om een jonge generatie te interesseren voor poolonderzoek en een breed publiek te attenderen op de kwetsbare kanten van het poolgebied. Aan de hand van foto's heeft hij ons meegenomen in dit ijzige klimaat. Na afloop van de lezing was er gelegenheid om een van de boeken van Louwrens Hacquebord te kopen en te laten signeren!

Decemberbijeenkomst, georganiseerd samen met de Vereniging Nederland –Noorwegen op zaterdag 19 december 2015

Tijdens deze middag hebben de leden van de Scandinavische Vereniging Groningen samen met leden van de Vereniging Nederland-Noorwegen onder het verorberen van Scandinavische lekkernijen die veelal door de leden zelf gemaakt waren een gezellige middag gehad. Er was natuurlijk glögg en de traditionele Deense risengrød med kirsebærsovs (rijstepap met warme kersen) en vele andere lekkernijen. We hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om de leden uit ons grote aanbod van tweedehandsboeken te laten kiezen. Een aantal keren heeft de vereniging boeken ontvangen (uit een erfenis of van iemand die tijdelijk een van de

Scandinavische talen heeft gestudeerd). Deze boeken willen we graag aanbieden aan belangstellende leden en dat is op deze middag goed gelukt!

Karl Ove Knausgård in Groningen

Op zondag 17 januari 2016 was de populaire Noorse auteur Karl Ove Knausgård in Groningen. De auteur was een aantal dagen in Nederland ter promotie van de vertaling van *Vrouw*, zijn recentste boek uit de serie *Mijn Strijd*. 's Middags was hij nog aanwezig in het van Gogh museum voor een lezing over de schilders van Gogh en Munch. 's Avonds was hij te gast in der Aa-kerk. Hij werd geïnterviewd door Kester Freriks. Hij vertelde over zijn fascinatie door kunst. Voordat hij gaat schrijven laat hij zich vaak inspireren door een kunstboek in te kijken. Munch, maar ook van Gogh chockeren hem keer op keer met de schoonheid van hun schilderijen. Een vraag die hij zichzelf stelt is of zijn boeken over een tiental jaren nog wel interessant zijn om te lezen, of ze niet te veel in de 'huidige' tijd spelen. Hij is een gevoelsmens. Over muziek zegt hij bijvoorbeeld dat hij niet geïnteresseerd is in de woorden van een

lied, maar in het gevoel dat het lied bij hem oproept. Dat hij zo'n succes heeft met zijn boeken verbaast hem omdat hij dit nooit had verwacht. Hij dacht dat zijn verhalen veel te persoonlijk waren. Een Engelse uitgever wilde zijn boeken niet uitgeven omdat ze veel te saai zouden zijn. De oorspronkelijke boeken hebben geen titel anders dan 'Min kamp 1' etc. In Nederland heeft de uitgever ervoor gekozen om bij elk boek een titel te verzinnen. De titel 'Min kamp' is eigenlijk bedacht door de Noorse uitgever die aan *Mein Kampf* van Hitler refereerde. De zaken die Knausgård in de boeken beschrijft geven immers ook zijn eigen strijd weer. Knausgård heeft geen ideale lezer voor ogen; hij schrijft, omdat hij er plezier in heeft te schrijven, absoluut niet vanwege het krijgen van succes (deze gedachte leidt in Noorwegen tot veel discussie). Omdat hij door zijn oom aangeklaagd is vanwege smaad, laat hij tegenwoordig zijn boeken eerst door een advocaat lezen zodat hij er zeker van is niemand in de boeken te kwetsen. Hij wil zelf wel zo schrijven dat hij de mensen die hij in zijn boeken beschrijft in de ogen moet kunnen kijken. De boeken zijn als een soort cirkel geschreven. Een speciaal moment op deze avond was toen we konden luisteren naar een muziekfragment van een band waarin Knausgård heeft gespeeld. Dit was nog nooit eerder aan de orde geweest!

In de pauze van de avond was er gelegenheid boeken te kopen en te laten signeren.

De Scandinavische Vereniging had 15 kaarten voor haar leden gekocht, zodat deze met korting naar deze lezing konden gaan.

Boeken en dvd's

Er verschijnen bij de Groningse uitgeverij Wilde Aardbeien met enige regelmaat naar het Nederlands vertaalde Scandinavische literaire boeken. Het gaat vaak om in eigen land gerenommeerde of veelbelovende auteurs die in Nederland nog onbekend zijn en niet door gevestigde uitgeverij worden uitgegeven. Een van deze pareltjes is Tainaron van de Finse auteur Leena Krohn. In deze briefroman duikt de schrijfster de wereld van insecten in. De stad Tainaro wordt bewoond door insecten. De schrijfster ontmoet er fascinerende (insecten-)personages waaronder de Hommelkoningin en Tor. Het boek gaat over het raakvlak van het onbekende en het bekende, van herinneringen en veranderingen, van het leven en de dood. (ISBN 9789079873081).

Het motto van de roman is: 'Je bent niet in een plaats, maar de plaats is in jou'.

De firma Lumière brengt regelmatig Scandinavische dvd-boxen uit. Om enkele namen te noemen: Bron (The Bridge), Occupied, Den Fördömde, Liza Marklund, Irene Huss. Onlangs zijn twee nieuwe boxen gelanceerd, namelijk Modus en Norskov.

Norskov is een spannend politiedrama. Norskov, een industrieel stadje in het noorden van Denemarken, vecht voor zijn toekomst. Maar een groeiend drugsprobleem onder de jongeren vormt een belemmering. Detective Tom Noack keert na 20 jaar terug naar zijn geboorteplaats om het drugsprobleem aan te pakken. Wanneer blijkt dat de criminaliteit veel dichterbij huis is dan aanvankelijk gedacht, belandt Noack in een tweestrijd tussen vriendschap en werk.

Modus is gebaseerd op het boek 'Wees niet bang' van Anne Holt. Tijdens een witte kerst in Zweden raakt psychologe en profiler Inger Johanne Vik samen met haar autistische dochter betrokken bij een onderzoek naar een aantal verontrustende moorden, waaronder de schokkende moord op een vrouwelijke bisschop op kerstavond. In Stockholm blijven er lijken opduiken, maar de doodsoorzaken komen niet overeen. Toch begint Inger Johanne al snel een patroon te herkennen: alle moorden lijken verbonden met een fundamentalistisch internationaal netwerk. Een koortsachtige zoektocht naar de moordenaar begint...

Mijn favoriete Scandinavische.... Van Ellen de Bot

- *boek*: dat wisselt steeds, maar ik blijf de novelle 'Pälsen' van Hjalmar Söderberg echt prachtig vinden. In iets meer dan anderhalve pagina weet Söderberg de hoofdpersoon, dokter Henck, zo neer te zetten dat je hem leert kennen en met hem meeleeft. De laatste momenten van geluk die de dokter beleeft, laten mij altijd met een dubbel gevoel achter, ook na meerdere lezingen. Dat je dat als schrijver voor elkaar krijgt in zo'n korte tekst, vind ik razend knap.

Ook de bundel 'Mamma försökte' van Jens Lapidus heb ik met veel plezier gelezen. Inhoudelijk totaal anders, veel verhalen gaan over misdaad en (het) recht(ssysteem), maar ook hier zijn slechts een paar pagina's genoeg om een situatie en personages geloofwaardig neer te zetten.

- *film*: Ook dat wisselt, maar ik vond 'Kraftidioten/In order of disappearance' met Stellan Skarsgård zeer de moeite waard. Skarsgård's personage belandt in een conflict tussen drugsbendes en laat in zijn zoektocht naar bendeleider 'de graaf' een spoor van lijken achter, die allemaal 'in order of disappearance' worden getoond. Duister, maar erg vermakelijk.

- *gerecht*: Lussekatte en Bregott. Niet echt een gerecht, maar wel favoriet!

- *muziek*: Bellman, Vreeswijk en ook ABBA. Zeker toen ik tijdens mijn studie een werkstuk schreef over Zweedse elementen in ABBA en hun muziek en Benny Andersson een aantal van mijn vragen (die ik

zonder veel hoop naar zijn bedrijf had gemaild) heeft beantwoord. Voor mij hét bewijs hoe vriendelijk en behulpzaam de Zweden zijn – zelfs al zijn ze wereldberoemd!

- *stad/streek*: Uppsala, dat is een beetje een tweede thuis geworden door de uitwisseling tijdens de studie. Blijft een heerlijke stad om in rond te lopen, door de fijne sfeer en mooie plekken. Daarnaast Gotland en Fårö, gewoon heel mooi!

- *woord*: Het fenomeen kennen we (weerspiegeling van de zon, gemaakt met een spiegeltje - red), maar er is –voor zover ik weet– geen Nederlands woord voor: solkatt.

Ellen geeft het stokje door aan: Geja Staal, bestuurslid van de Scandinavische Vereniging Groningen.

Lezingen 2016

Voor het voorjaar staan onder andere de volgende activiteiten op het programma:

- 1 maart: lezing door Nellejet Zorgdrager over Linnaeus als etnograaf van de Samische cultuur
- Eind maart/ begin april: filmavond
- 11 mei: Algemene ledenvergadering gecombineerd met een korte lezing. Plaats: Zaal van Humanistisch Verbond

Via deze weg willen we u vragen om de contributie voor het jaar 2016 te betalen.

De prijzen voor het lidmaatschap in 2016 zijn:

€ 15,00 voor individuele leden/ €22,50 voor paren / €7,50 voor studenten

We verzoeken u het bedrag dat voor u van toepassing is over te maken op rekeningnummer NL16 INGB3308305 ten name van de Scandinavische Vereniging te Groningen onder vermelding van uw naam en het contributiejaar.

Dit blad is een uitgave van de Scandinavische Vereniging Groningen. De redactie bestaat uit het bestuur van de vereniging, te weten: Frank Houwaard (penningmeester en secretaris), Christa Nagel, Tom Schilder en Geja Staal. Het blad wordt gratis verspreid onder de leden van de Scandinavische Vereniging

Wij zijn te bereiken:

Per post: Scandinavische Vereniging Groningen—Hardewikerstraat 32—9712 GT Groningen

Per mail: Scandinavischevereniging@home.nl

U kunt ons volgen:

op internet: www.scandinavischevereniginggroningen.net

op twitter: @Scandvergron

op facebook: Scandinavische Vereniging Groningen